

1036.

NA

Łuków 1821

POPIS PUBLICZNY

kat. komp.

401788

1821

II

UCZNIÓW

SZKOŁY WOIEWODZKIÉY ŁUKOWSKIÉY

XIÉŻY PIARÓW

Odbywać się mający w Łukowie w dniach 26, 27 i 28 Lipca,

PRZEŚWIETNĄ PUBLICZNOŚĆ

IMIENIEM INSTYTUTU

ZAPRASZA

X. PAWEŁ REDECKI REKTOR

WRAZ Z NAUCZYCIELAMI.

Biblioteka Jagiellońska

1002006987

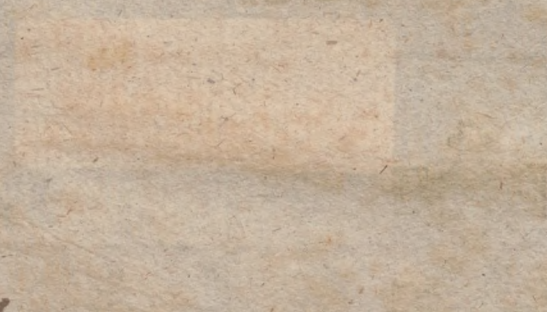
W WARSZAWIE 1821.

295.

BOFFS PUBLICATION
UCALON
BARKLEY WOODWARD BUNNENBY

401788

II 1821

1821

P O R Z A D E K

Którym Popis Publiczny odbywać się będzie.

Dnia 26 Lipca 1821 roku we Czwartek rano.

K L A S S A I^{sz}a i II^{ga}

<i>Nauki.</i>	<i>Godziny.</i>	<i>Nauczyciele.</i>
Religiia i Moralna	od 8 $\frac{1}{2}$ — do 9	X. Modliński.
Język Polski i Litteratura	— 9 — — 9 m. 40	X. Sikorski i Pogonowski.
Język Łaciński	— 9 m. 40 — 10 m. 20	X. Sikorski i Pogonowski.
Jeografia	— 10 m. 20 — 10 m. 40	X. Wasilowski.
Historya Powszechna i Polska w Klassie II.	— 10 m. 40 — 11 m. 5	Pogonowski.
Arytmetyka	{ 11 m. 5 — 12	Kornaszewski.
Jeometrya w Klassie II.		
Język Niemiecki.	— 12 — — 12 m. 15	X. Sikorski.
Język Francuzki	— 12 m. 15 — 12 $\frac{1}{2}$.	Lewiński.
Historya Naturalna	— 12 $\frac{1}{2}$ — — 12 m. 50	XX. Sikorski i Wasilowski.
Fizyka w Klassie II.	— 12 m. 50 — 1	X. Sikorski.

Dnia 27. Lipca w Piątek.

K L A S S A III. IV. V. i VI.

Religiia	od 8 $\frac{1}{2}$ do 9 m. 10	XX. Matyewicz i Modliński.
Język Łaciński z Mitologią i Starożytnościami	— 9 m. 10 — 10 m. 50	XX. Reddecki Rektor, Ponderski, Modliński, Wrześniewski i Hankowski.

Język Grecki . . .	od 10 m. 50 do 11 m. 10	XX. Sikorski i Han- kowski.
Geografia . . .	— 11 m. 10 — 11 m. 40	XX. Sikorski i Was- łowski.
Historya Powszechna i Polska . . .	— 11 m. 40 —	X. Wrześniewski i Po- gonowski.
Język Niemiecki . . .	— 1 — 1 m. 40	Lewiński.

Dnia 28. Lipca w Sobotę.

K L A S S A III. IV. V. i IV.

Język Francuzki . . .	od 8 $\frac{1}{2}$ do 9 m. 10	Lewiński i Lacour.
Historya Naturalna	— 9 m. 10 — 9 m. 50	XX. Sikorski i Han- kowski.
Arytmetyka, Algiebra i Jeometrya . . .	— 9 m. 50 — 11 $\frac{1}{2}$	XX. Tarczyński i Mo- dliński.
Język i Literatura Pol- ska	— 11 $\frac{1}{2}$ — 12 m. 40	XX. Hedecki Rektor, Tarczyński i Wrze- śniewski.
Fizyka i Chimia . . .	— 12 m. 40 — 1 m. 20	XX. Sikorski i Han- kowski.

Popis Publiczny Szkoły Wojewodzkiej Łukowskiéj pod dozo-rem XX. Piarow będącéj, zakończy examen dojrzałości (*Maturitatis*) który składać mają stosownie do przepisów zamierzający do- skonać się ieszcze w Uniwersytecie uczniowie Klasy VI^{tey} pier- wszoletniéj za zezwoleniem wysokiéj Kommissyi Rządowéj Oświe- cenia; to iest: Franciszek Kornaszewski, Ignacy Szumowski, Adam Łukomski i Michał Budziłowicz. Examen ten odbędzie się w przy- tomności Władz Szkolnych.

Po zakończonym Popisie szkolnym nastąpi czytanie nazwisk Uczniów zasługujących na pochwałę, a celującym obyczajami, pil- nością i korzyścią z nauk odniesioną, rozdanie nagrod. Tegoż dnia na wieczór dana będzie przez Uczniów Klasy V. Reprezentacya Drammatu w czterech Aktach, pod tytułem: *Miłość Rodzeństwa, albo Chytraść ukarana*. A nazajutrz to iest w Niedzielę w czasie wie- czornym, Uczniowie Klasy VI. dadzą reprezentacya Drammatu w Aktach pięciu, pod tytułem: *Przyjaźń Szkolna*. Obiedwie ro- boty samychże Uczniów.

W dniu 30 Lipca zakończą się Szkoły podziękowaniem Bogu przez Hymn *Te Deum* śpiewany w Kościele.

W Y K A Z

Nauk dawanych stosownie do urzędzenia na Szkoły Woiewodzkie przez Kommissyą Rządową Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, w roku 1820. wydane go.

W S T Ę P.

Afferunt laudem liberi Parentibus, Urbes Conditoribus, leges Latoribus, Artes Inventoribus, nec non Instituta quoque Auctoribus.

Quintilianus Lib: III. c. 7.

Przynoszą dzieci zaszczyt Rodzicom, Miasta założycielom, Ustawy Przewodawcom, Sztuki Wynalazcom, iako też Zgromadzenia Naukowe Tworcom.

Naygłówniejszym wszystkich wieków i Narodów było w układach społeczenskich zamiarém, aby młodzież miała dobre wychowanie. Do dopełnienia tego tak użytecznego celu nie wszyscy jednakowemi dochodzili drogami; gdy albo zwyczaj Narodu, albo przesady z falszywego źródła czerpane, albo przewrotny duch czasu zdaniami ludzkiemi kierujący, stawały na przeszkodzie. Jeszcze liczne nie utworzyły się społeczeństwa, ieszcze pierwiastkowy rząd familiiny całą prawodawstwa obeymował gałąź, a już kształcenie dziatek było przyrodzoną potrzebą i pożytkiem. Nie zagłębiając się w nayodlegléysze wieków zakątki późniejszych Narodów ustawy okazują tę prawdę. Wiemy z dziejów starożytnych, iak się rząd publiczny zatrudniał wychowaniem młodzieży u Egipcyan, Persów, Spartanów, Atenczyków i Rzymian. Świadczą Pisma Xenofonta, Plutarcha, Cyserona, Kwintyliana i innych. Ta słuszna troskliwość iż była krajowi pożytkiem doświadczenia okazały, że tacy byli Obywatele, iakie w młodości mieli wychowanie. „Bo cóż jest człowiek z rąk przyrodzenia początkowo na świat wychodzący? Istota mająca do wszystkiego sposobność,

„co ją dobrą uczynić, lub do złego pociągnąć i zepsuć zdoła, a
 „która sama sobie zostawiona szkodliwym zarastała chwastem,
 „zupełnie dziczeje. Przyjemność obyczajów, gruntowna rzeczy
 „znajomość, dar rozsądnego z ludźmi pożycia, szacunek i wier-
 „ne powinności obywatelskich pełnienie, jeśli w kim z nas wi-
 „dzieć się dają, jest to szacowne dzieło dobrego wychowania i tro-
 „skliwego ze strony Nauczycieliów dozoru. Najpiękniejsze z uro-
 „dzenia skłonności w człowieku żadnego nie przyniosą pożytku,
 „jeżeli baczne przewodnictwo nad nim czuwać nie będzie, i nie
 „okaże mu prawdziwego władz ludzkich użycia. Szczęśliwość
 „kraju i dobry wewnętrzny w nim porządek zasada się na roz-
 „sądném wychowaniu młodzieży.” (a) Póki staranność publiczna
 w jakim kraju zajmowała się tym szczęściem Narodowego wido-
 kiem, póty on od upadku był dalekim, póty obyczaje jego iaśniały,
 póty pomyślność we wszystkich względach czyniła go sła-
 wnym. Są téj staranności dowodem w różnych Narodach zakła-
 dane Szkoły Publiczne pod różnemi nazwiskami, ustanawiane
Akademiie. Tak zawsze Monarchowie dobrzy i mądrzy chcąc
 mieć swe Państwa kwitnące wprowadzali do nich rozumną eduka-
 cya.

Z chwałą dotąd wspominamy Ateny, do których Rzymianie
 swe dzieci na naukę posyłałi; wspominamy Paryż w dawnych cza-
 sach zwany *Lutetia Parisiorum*, do którego po oświecenie z ró-
 żnych Narodów była wysyłana młodzież; gdzie potem Karol Wiel-
 ki roku 790 ufundował Akademię; toż Ludwik XIII. r. 1635 dla
 udoskonalenia Grammatyki, wymowy i Poezyi, a Ludwik XIV.
 chcąc rozszerzyć oświecenie w całej Francyi, Akademię w Louvre
napisu i pięknych nauk r. 1663; a zaś w Paryżu *Umiejętności*
 r. 1666; *Malarstwa i Szyrcestwa* r. 1665. — *Muzyki* roku 1669.
Architektury roku 1671.

Tak chwalebne były Urządzenia Króla Alfreda w Anglii co
 do Szkół, i założenie r. 893 Akademii w Oxfordzie. — Karola
 IIgo r. 1660 i Jakoba IIgo r. 1687 w Londynie.

(a) Z Rozprawy X. Edwarda Czarneckiego K. P. członka Towarzystwa Kró-
 lewsko-Warszawskiego Przyjaciół Nauk, a teraz Sekretarza mianéy na
 posiedzeniu tegoż Towarzystwa dnia 14 Maia 1808 roku.

Środek wieku XVIgo był znakomity naukami we Włoszech przez Leonow i Medyceuszów utrzymwanemi.

Sławny początek wieku XVIIIgo ufundowaniem Akademii w Berlinie r. 1700 przez Fryderyka Igo. — w Madrycie r. 1714 przez Filipa V. — w Petersburgu r. 1717 przez Piotra Wielkiego.

Nie zbywało i naszemu krajowi na staranności o pomnożenie Nauk tak w dawnych iak i późniejszych czasach. Dowodzi tego założenie Akademii Krakowskiéy r. 1343 przez Kazimierza Wielkiego, od Władysława Jagiellona r. 1400 dokończonéy i dochodami opatrzonéy. — Wileńskiéy od Stefana Batorego r. 1579 przywilejami obdarzonéy. — Zamoyskiéy fundowanéy r. 1589 przez Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana W. Kor: nie licząc wielu Szkół Publicznych, które szczodrota Królów, dary Obywatelów nauki kochających i o edukacyą troskliwych uposażały. A gdy sławne Literaturą wieki Zygmunatów przez nieszczęsnych czasów pomrokę prawie poszły w niepamięć, nastał przecie znowu czas pomnażający się oświaty, która przytłumiona klęskami Narodu, znalazła w Wspaniałomyślnym ALEXANDRZE I. Cesarzu i Królu prawdziwego Obroncę. Ten z dobroci Wielkim tylko Monarchom właściwéy nadawszy Narodowi naszemu Konstytucyą, ieszcze założeniem Uniwersytetu Królewsko-Warszawskiego przyłożył się do wzrostu światła, które w nim iaśniejąc, rzuca promienie na nayodleglejsze Krainy, i te przez wprowadzanie tam nauk uzacnia. — Nadał powagę i większy rozciąg Dyrekcyi Edukacyiny w Narodzie naszym, gdy ją z innemi Magistraturami Rządowemi w godności i władzy porównał. Ta więc wysoka Kommissya Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego troskliwa o iak naydoskonalsze wychowanie Szkolnéy młodzieży, zastanowiwszy się dzielnie tak nad sposobem uczenia iako i pojęcia uczniów, a z głębiwszy wszystkich nauk tajniki dla ich przystosowania do wieku, dzielności umysłu i pożytku, który z umiejętności wyciągać należy, Urządzenie wewnętrzne Szkół Departamentowych w roku 1812 wydane, zmieniała na urządzenie Szkół Woiewódzkich w roku zeszłym, a to w takim kształcie, że główne w dawaniu Nauk zasady umiarkowasz, ulżyła wiekowi młodemu, pomogła pojętności, wyższym naukom obszerne zostawiła

pole, na którym buyny dowcip obficie wydawać może wiadomości owoce.

Położyła za fundament Religiją, aby ta we wszystkich Klasach dawana była, ieszcze w trzech niższych leczya iey godzina jedna w tygodniu nad inne powiększoną jest, iżby miodzież w pierwszych prawidłach Religii i Moralności tym mocnię się zagruntowała.

Równa ilość godzin w tygodniu do nauk zostawiono, stosowniejsze do pojęcia w wieku wybrano przedmioty, aby więcéy im czasu nadawszy, mocnię w umyśle utkwily. I tak Jezyk Polski podług terażniejszego urzadzienia ma w pierwszey Klassie dwie godzin więcéy, bo od pierwiastkowego ugruntowania się w Jezyku Narodowym wiele zależy, o którego doskonałość iż dawnię nie było takiego starunku, dla tego też w obcych a zwłaszcza umarłych jezykach postęp był bardzo mozolny.

Do Jezyka Łacińskiego w Klassie I szey II. i IV. czasu przydano, aby się Uczniowie z tym Jezykiem tak ze wszech miar potrzebnym dobrze wprzód obeznali, nim na iego doskonalenie do wyższych Klass, to iest V. i VI. postąpią.

Jezyk Grecki iako z łacińskim złączony, który tylko w wolne godziny miał bydz przed tém dawany, teraz trzy Klassy wyższe czas na niego stosowny mają wyznaczony.

Jezyka Francuzkiego uczenie w Klassie pierwszey nie iest wskazane, lecz za to w trzech Klassach wyższych przydano.

Jezyk Niemiecki w Klassie I. także dawany nie będzie, lecz za to na inne Klassy iako zdalniejsze, są te godziny podzielone, bo dawnię w Klassie V. i VI. Niemczyzny nie było. W tém uiecin dwóch jezyków Klassie I. zdaie się bydz ta uwaga, aby wiek miodociany odmiennością wyrazów jezykowych iedno znaczyć mających nie wplatał się w mieszaninę w samym nauk początku.

Na Jeografię w Klassie I. dwie godziny przydano nad dawny układ, aby Uczniowie mieli czas do rozpoznania się dobrze na kartach Jeograficznych i nazwiskach téy nauce właściwych, a na-

dal potrzebnych. W Klassach V. i VI. nie było iéy, teraz wyznaczono po iednéy godzinie, iżby tam Jeografia Astronomiczna, Polityczna i t. d. dawana bydz mogła.

Historji Powszechnéy i Polskiéy w Klassie I. nie wyznaczono, lecz dodano na nie godzin w Klassach wyższych, aby uczniowie osobiwie Klassy VI. umieli się lepiéy obeznawać z odmianami Rządów.

Arytmetyka, Jeometrya i Algiebra w swym wydziale dawniejszym zostawione, bo te nauki iak są nader potrzebne, tak zaostrzają rozum.

Historja Naturalna iest we wszystkich Klassach, bo obszerna iéy królestwa czasu do przebiegnięcia wymagaia. — Botanika w Klassie V. wyznaczona, a Mineralogia w VI-téy.

Fizyka zaczyna się od Klassy II-giéy, i to od początkowego wyjaśnienia ciał własności ogólnych. W Klassie III. rozbierane są krótko szczególne ciał własności, iako to Ciepłota — Materya Elektryczna — Magnesowa, dla nabrania o nich wyobrażenia pewnego. W Klassie IV. przeznaczony wykład własności wody, powietrza i twardzenia narzędzi istotnych, iako to: Pomp, Barometrów i t. p. Rozpoznanie niektórych prawideł Hydrostatyki i Hydrauliki, która w Klassie V. wraz z Dynamiką i Statystyką iest dawana przy wyłożeniu teoryi Mahin. W Klassie VI. otwiera się dopiero w swéj obszerności teorya tego, co w pewnym względzie było uważane w Klassie III, dalej idą inne części Fizyki. Jeografia Astronomiczna, Gnomonika i Fizyka Chemiczna, które podług dawniejszego układu w Klassie V. dawane bywały, teraz do Klassy VI. są przeniesione. Więcéy czasu do Nauk tu wyliczonych i planem objętych te dwie Klassy mieć mogą, i gdy Loika z Klassy V-tey wyłączone, a prawo i Konstytucya z VI-téy do Uniwersytetu iako ogólnego Nauk i Umiejętności zbioru należeć będzie.

Kalligrafia idzie podług nowego planu przez cztery Klassy, a zwiększona w Klassie I-széy do godzin 5ciu, aby uczniowie wzięli gruntowne dobrego pisanja prawidła, i nabyli wprawy do wyższych Klass, w których ta iest potrzebna.

Rysunki we wszystkich Klassach podług dawniejszego rozkładu dawano w godzinach szkolnych. Teraz Klasa VIta mając w dwuletnim kursie rozporządzone nauki, czas wolny od lekcyi na Rysunki ma poświęcać.

PRZEZACNI OBYWATELE! którzy szczęście i sławę rodu waszego powierzyliście edukacyi Szkoły tutejszey, macie w krótkości wyfuszczone wszystkie nauki, które w Klassach sześciu (bo w przeszłym było ich tylko pięć) podług planu rządowego były dawane, a to końcem przekonania o chwalebnych Rządu zamiarach, o podawanych przezeń sposobach kształcenia serca i oświecania rozumu młodzieży. Lecz przytym zwracam uwagę na zdanie bardzo prawdziwe świątego Mówcy Polskiego: „Nie same tylko Rząd, dy winny czuwać nad dobrą wychowaniem młodych; winni wszyscy obywatele przykładać się do tego wspólnego dobra z Rządem, którego starania w tym względzie stałyby się po większej części próżnemi, gdyby ich publiczna nie wspierała gorliwość. Może Rząd dobre wprowadzić nauki, lecz nie może utworzyć ku nim zapędu, przez który wzrost biorą, jeśli im powszechnie nie sprzyja mniemanie. Może Rząd ustanowić ogniska świąteł, z którychby się rozchodziły po kraju; lecz nie może rozkrzewić rozsądku i dobrych obyczajów, jeżeli domowe przykłady szczepić ich w ludziach od lat niemowlęcych nie będą. Te są jednakże dobrego wychowania zasady, bez nich nie masz rzetelnego świątła, bez nich nauka jest nieużyteczną, a niebezpieczną stać się może. Nikt więc nie jest wyłączonej od tego tak istotnego ku społeczności obowiązku: każdy winien tę konieczną Oyczyźnie przystągę, i aby się przykładał do wychowania Obywatelów, coby ją składać godni byli.” (b) Zbytne też pójższanie Rodziców lub Opiekunów jest zarazą serca młodego; żądanie promocyi do wyższey Klassy (do której on albo dla niepilności, albo dla mniéj mocnych władz duszy, lub też dla iakowego nauk przerywania nie jest usposobionym) jest zawsze szkodliwe, bo wprawia w nieczułość w własny pożytek.

(b) W Mowie JW. Stanisława Hr. Potockiego mianéy przy otwarciu Liceum Warszawskiego roku 1805.

Podług urządzenia terażniejszego Kommissyi Rządowéy Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, pozwolony jest czas dłuższy na Wakacye, gdyż do piętnastego Września: lecz byłaby dla młodzieży strata, a ciężka dla nagrodzenia, gdyby odwiezienie iéy do Szkół opóźnione było. Przyzwoitą jest także rzeczą, (którą sami Szanowni Obywatele przyznać raczycie) aby ten stał ucznia na czas przeznaczony do Szkoły, który ma prawo powziąć rzetelną wiadomość od Nauczycieli i z Cenzur o pilności postępku i obyczajach tego młodzieńca, na którego edukacyą toży. Stosownie do przepisów Szkólnych i to jeszcze nadmienić wypada, że ferye czyli czasy wolne od nauk w ciągu roku pozwalane, mogą bydz nad ustawę Rządową przedłużone: ile że dozór Szkólny w Łukowie stara się o przyzwoite dla uczniów rozrywki, któreby i umysł zabawiły, i praktyką postęp w naukach dawanych stwierdziły. A gdy z dobroczynności Jasnie Wielmożnéy *Kickiéy* Wojewodziny, ustąpione są dla Szofy Łukowskiéy za umiarkowaną cenę na wsparcie cierpiacéy ludzkości przeznaczoną, pozostałe w jey dobrach Rykach Teatralne Dekoracye: jest dla Młodzieży uczciwe zatrudnienie i w czasie wolnym od nauk zabawa, gdy może tak z obcych dzieł, iako też i z swoich okazywać sztuk Teatralnych reprezentacy, i bydz pewną, iż czasu od nauk przeznaczonych pozostałego nadaremnie nie straci.

X. R.

NAUKI DAWANE.

RELIGIIA i MORALNA.

KLASSA I. Z Xiązki na tę Klasę przspisanéy wykładano Naukę Religii o artykułach Wiary — o Sakramentach Świętych — Przykazaniach Boskich i Kościelnych. — Uczynkach mifosier-nych i t. d. tudzież część pierwszą Katechizmu Historycznego mniejszego. — Nauki zaś Obyczaiowéy Paragrafów siedem.

KLASSA II. Obiaśniano Uczniom część drugą Katechizmu Historycznego mniejszego, i czytano Historią Starego Testamentu. Z Nauki zaś Obyczaiowéy mieli wyłożone ośm dalszych Paragrafów

KLASSA III. Powtórzywszy Uczniom część drugą Katechizmu Historycznego mniejszego, wykładano im część pierwszą Katechizmu większego, tudzież Obyczaje Izraelitów.

KLASSA IV. Z części II. Katechizmu Fleurego wykładano w téy Klasie: o Wierze, Nadziei i Miłości. — Skład Apostolski — Modlitwę Pańską i Dziesięcioro Bożego Przykazania. — Z części drugiéy o Obyczaiach dawnych Chrześcian Rozdział I. i II. w szczególności Rozdział III. i IV, w wyjątkach ogólniejszych.

KLASSA V. Z części II. Katechizmu Fleurego o Sakramentach w ogólności — o wszystkich siedmiu Sakramentach w szczególności — Z Pisma Śgo nowego Testamentu: czytanie czterech Ewanielistów z niektórymi uwagami. — Czytanie niektórych wyborniejszych Kazania.

KLASSA VI. Z Pisma Śgo Nowego Testamentu czytane były dzieie Apostolskie i Listy Apostolskie — tudzież wyborniejsze Kazania z niektórymi uwagami nad wymową Kaznodziejską.

JĘZYK POLSKI i LITERATURA.

KLASSA I. Czytane były Bayki, we względzie Moralnym powtarzane i w treści opowiadane. — Z Grammatyki Narodo-

wéy części Iszény okazano rozbiór i szyk wyrazów. — Na deklamacyą mieli Bayki z Krasickiego, Niemcewicza, Trębeckiego i t. d. — Na ćwiczenia domowe było przypadkowanie Imion i powieści w różnych materyach.

KLASSA II. Z Grammatyki Narodowéy było o Rodzaiach Imion Polskich i Łacińskich, o stopniowaniu przymiotników w obu językach, toż o postaciach — Uwagi nad Przypadkowaniem i Czasowaniem, nakoniec o Pisowni z porównaniem podobieństwa lub różnicy. — Na Deklamacyą Pieśni Narodowe i Wybór Poezyi z okazywaniem trafiających się postaci. — Na ćwiczenia domowe Listy w materyach łatwiejszych poprawiane z wytknięciem błędów.

KLASSA III. Z Grammatyki na tę Klasę uczyli się Uczniowie o wewnętrzym znaczeniu wyrazów — o wszelkich ich cechach do poznania potrzebnych — o Przenośniach z ich przymiotami w Polskim i Łacińskim języku — o Zródłostwie — o Słoworodzie — o Składni trojakiéy — o Iloczasié i Wierszopistwie z przykładami. — Na wzory czytano wyjątki z różnych Autorów Oczystych, Listy i Memoryały do czytania i pisanía naznaczano na ćwiczenia domowe.

KLASSA IV. Wszystkie wiadomości Grammatyczne powtórzone, potém wyłożona Poezya wewnętrzna i zewnętrzna. — Czytane z rozbiorem wzory Satyr; Epigramatów, Bayki i Pieśni średniego rzędu, z których kilka na deklamacyą służyło. — Nauka o Stylu — Uwagi nad Listami z rozbiorem wzorów. — Na ćwiczenia domowe Uczniowie pisali Listy i robili opisy.

KLASSA V. Poezya wewnętrzna obszerniéy tu wykładana była, co do Od, i Dytyrambów, Grammatów średniego rodzaju. — Z mowy wolnéy czytano z rozbiorem mówki — Uwagi dalsze nad Stylem. — Na deklamacyą były wyimki ze Sztuki Rymotwórczéy Dmochowskégo, a na ćwiczenia domowe Opisy i Listy ważniéjsze, Mowy pomniéjsze i kilka Opisów oryginalnych wierszem napisanych przez Uczniów.

KLASSA VI. O Dydaktyce z iéy podziałem wzory czytane z różnych Autorów z dodaniem Uwag i Prawideł iéy z Domairona. O Traiedyi, iéy skutku i celu, tudzież sławniejszych Pisarzach w tym rodzaju. — Na deklamacyą były wyjątki z różnych Traiedyi, a na domowe ćwiczenia ich rozbiór, tudzież opis Traicznzy wierszem, Okrucieństwa Tulli córki Serwiusza K. R. — Z Mowy wolnéy o Mowie Krasomówskiéy, iéy gatunkach, częściach, dowodach. — o Stylu Historycznym z Krasickiego uwagi Lucyana. — Materye i prawidła Panegiryków. O mowach Sądowych — czytane były mowy w tym gatunku, z Wyboru mowy Wolnéy, tudzież Pochwały i Mowy Stanisł. Hr. Potockiego. — Na ćwiczenia domowe były Mowy Sądowe i na Pochwałę Monarchy.

JEZYK ŁACIŃSKI i LITERATURA.

KLASSA I. Wprawiał Nauczyciel Uczniów w plynne czytanie w Łacinie, pokazując im różnicę od Polszczyzny. — W przypadkowaniu Imion i czasowanie Słów w tłumaczeniu zdań urywkowych i Baiek wyjętych z Tyrocinium, których się uczyli z rozbiorem. — Odmiana Rzeczownika z przymiotnikiem przez stopnie Zaimków i Słów wielorakich wykładana była. — Na prywatne ćwiczenia pisali rzeczowniki łączone z przymiotnikami dalej ze stopniami i czasowanie słów, zdania zaś krótkie z Polskiego na język Łaciński przekładali.

KLASSA II. Wytłómaczono z Wypisów Powieści w Rozdziale III, z tych niektórych uczyli się względem rozbioru zgody Rządu Szyku. — Wykładano Rząd Przymiotników, Słów, Imięstów i przymiotników. — Na ćwiczenia domowe krótkie zdania Polskie do wyłożenia na Łacinę z poprawą naznaczano.

KLASSA III. Z wypisów na tę Klasę przeznaczonych tłumaczyli Uczniowie wyjątki z Aureliusza Wiktóra — z Europiusza — Korneliusza Neposa — z Cyserona. — Z tych niektóre na pamięć powiedzą, a tłumaczenie ich ćwiczenia domowe zajmowały.

KLASSA IV. Składnia wyższa ze szczegółami co do Trybów, Czasów, Imiesłowów i skróceń Łacińskich przez wyrażenia bezokoliczne — Dalej Prozody, miary Wierszów Łacińskich i ich gatunki. — Tłómaczenia wyjątków z Salustyusza Liwiusza, Swetoniusza, — Cyclerona Listów, z Wirgiliusza Eklogi piątéy — z Owidiusza Elegii trzeciéy, i uczenie się niektórych dla deklamacyi zatrudniały tę Klasę.

Nauka Mithologii w jednéy godzinie na tydzień dawana była po łacinie.

Na ćwiczenia prywatne było tłumaczenie z Polskiego na łacinę i na wzajem wyimków Historycznych, stosownie do reguł Grammatyki, szukanie lliczasu w wyrazach, i dochodzenie miar wierszy.

KLASSA V. Wykład na Polskie z Salustyusza wojny Jugurtyńskiey rozdziałów 50. — Z Juliusza Cesara o wojnie z Gaulami Xiąg dwie — z Cyclerona traktat o przyjaźni i kilka Listów iego do brata — z Pliniusza opis śmierci Stryia iego, dawane były, a wybrane mowy na deklamacyą naznaczane.

Na ćwiczenia domowe wyjątki Historyczne i Powieści w obu Językach pisali. — z Poezyi, z Wirgiliusza Bukolików sześć, Jeorgikę jednę — z Horacyusza Xięgę I. — z Plauta Komedya *Menechmei* — z Terencyusza *Andria* i *Heauton-Timorumenos* tłumaczone. — Na ćwiczenia domowe wiersze z Wirgiliusza na prózę przerabiano.

KLASSA VI. Z Autorów: 1) z Cyclerona mowa z a Milonem tłumaczona, a w części na deklamacyą służyła; toż mowa w Senacie po powrocie, i traktat o powinnościach. — 2) z Liwiusza początek Rzymu, mowa Posłów Kampańskich do Senatu Rzymskiego na pamięć, a Rozdział o wojnie z Samniami tłumaczony. — 3) z Tacyla Xięga I: tłumaczona, a mowa Germanika do Żołnierzy i Kremucyusza w Senacie do deklamowania były. — Mowa Seneki do Nerona, tudzież opis pożarów w Rzymie za tegóż, na tłumaczenie służyły. — 4) z Panegiryku Pliniusza dla Traiana Cesarza kilka rozdziałów na pamięć, a kilka tłumaczonych. — Uwagi Hr. Potockiego względem tego Panegiryku czytane były, oraz czynione nad

Styłem wyrażonych Autorów. — Na ćwiczenia domowe tłumaczenie Autorów z łaciny na polskie, a zaś mowy Ignacego Potockiego do Króla Stanisława i odpowiedź tegoż z Polskiego na Łaciński język, oraz na wzór stylu Liwiusza, napisali zdanie o potrzebie pomocy w nieszczęściu.

Z Poezyi Wirgiliusza Xiąg II. z Horacyusza kilka Od, i z tegoż wyiątki *de Arte Poëtica* Ody, tudż eż niektóre z Sarbiewskiego i Konarskiego tłumaczone, a prywatnie na prozę obracane i pisane były.

JĘZYK GRECKI.

KLASSA IV. Poprzednicze zasady do przypadkowania Imion i czasowania Słów — Rozbiór przydechów — Prawidła akcentów i formowanie czasów terażniejszego, niedokonanego, ariostu drugiego z pierwszym dokonanego, zaprzeszłego i przyszłego we wszystkich Trybach, i pochodzenie Imiesłowów czynnych iednego od drugiego. — Zdania krótkie Greckie tłumaczone były w języku Łacińskim.

KLASSA V. Odmiana Imion przez rodzaje, liczby, przypadki, stopniowanie foremne i nieforemne — czasowanie słów czynnych, biernych, pośrednich, i zwanych *verba Liquidata*.

Tłumaczenie z Jakobsa wyiątków Kursu drugiego.

Na deklamacyą krótkie wyimki z Iliady Homera, Anakreonta i Arystofana.

KLASSA VI. Reguły Języka Greckiego w Klassie Vtęy dane, obszerniey wyłożone były, oraz o Imionach i Słowach z ciągnionych kończących się na *mi*. — O rządzie słów, przyimków i przysłówków.

Tłumaczenie z Jakobsa wypisów dalszych.

Na deklamacyą wyiątki z Sofokla, Eschila, i mowy Demostenesa o potrzebie pokoju.

Starożytności Rzymskie i Greckie w obu Klassach wyższych dawane były.

JĘZYK FRANCUZKI.

KLASSA II. Zaczawszy od pierwszych reguł Języka Francuzkiego i prononcyacji ukończono z Grammatyki X. Kamińskiego

Roz-

Rozdziału Igo §ów 6. dalej było przypadkowanie Imion z artykułem pierwszym. — Czasowanie słów posiłkowych — Rozmowy — I czytanie różnych powieści z przekładaniem ich na język Oyczysty.

KLASSA III. z Grammatyki o formowaniu liczby mnogiej, rozdzielaniu i stopniowaniu Przyiotników Konjugacye foremne we czterech kształtach mowienia. — Użycie artykułów i przyimków — Z wypisów niższych, przy wprawie do dobrego czytania i rozumienia wyrazów tłumaczone wyimki i niektóre na deklamacyą podano.

Na ćwiczenia prywatne były zdania krótkie dla przełożenia ich z Frankuzkiego na Polskie i przeciwnie.

KLASSA IV. Z Grammatyki o Słowach nieforemnych, zaimkowych, posiłkowych i użyciu ich. — Tłumaczono Wypisy wyższe, a wyimki z tych deklamowano. — Dla wprawy w Pisownią na ćwiczenia domowe zadawano zdania potoczniejszym stylem pisane. — Bayki i listy z Autorów Arnauld i Mouton do przekładania.

KLASSA V. Wykładana była składnia szyku, zgody i rzędu z różnicą ięą od Polskiej. — Postrzeżenia względem Gallieyzmów, Pleonazmów i wyrazów dwu znacznych.

Tłumaczono w prozie wyjątki z Nummy Pompiliusza — Śmierć Abła. — Dramma pod tytułem *Dobra Matka* — A zaś Poezyi Powieść o Wieśniaku obrażającym swego Pana. — Śmierć człowieka sprawiedliwego. — Wyjątki niektóre na pamięć dla deklamacyi naznaczano.

Na robyty prywatne tłumaczenia różnych opisów — Pisanie Listów z poprawą. Dzieła użyte w téj Klassie były: Florjan, Gesner, Lafontaine, i t. p.

KLASSA VI. Tłumaczono co raz wyższe Dzieła, to iest: Listy, Ody, wyimki z Henryady — Okropność woyny domowey — z Traiedi pod tytułem *Machomet* — z Boileau Satyra 6ta — Poema o wycobrażeniu, to wszystko z Poezyi. A zaś w prozie tłumaczono o istności Boga — wielkości i wspaniałości natury — o Jaski ni Węzów — o Lwicy wdzięczney. — Do tego

dawane były Uwagi nad Literaturą Francuzką, rozbierając różne dzieła Autorów, Bossuet, Marmontel, Voltaire, Buffon, Racine, Dellille, Chateaubriand i La Harpe.

Na roboty domowe z Polskiego na Francuzki Język; Opis Góry Libanu — Widok rzeki Meschacébé — Pisanie Listów Francuzkich — Opisy wspaniałe. — Rozbior śmierci Hippolita wzięty z Racina.

JĘZYK NIEMIECKI.

KLASSA II. Po wyłożeniu początkowych reguł, była nauka o Przedimkach — Przypadkowaniu Imion — Czasowaniu Słów posiłkowych z okazaniem formowania się czasów. Wprawa w czytanie, a potem w tłumaczenie zdań krótkich z rozbiorem zatrudniało Uczniów.

KLASSA III. Z Grammatyki było przypadkowanie Imion, Zaimków, Rodzaiowanie i stopniowanie Przymiotników — Czasowanie Słów foremnych — Zakończyły prawidła pisowni niektóre powieści i rozmowy. — Wyimki z Wypisów naznaczone na pamięć z rozbiorem. — Na ćwiczenia zdania krótkie do przekładania na Polskie i Niemieckie.

KLASSA IV. Z Grammatyki o słowach nieforemnych złożonych, zaimkowych i nieosobistych, użyciu słów posiłkowych *Haben Seyn* — Przedmiotników, Trybu bezokolicznego — o Składni szyku i zgody. Tłumaczono z Niemieckiego na Polski Wypisy oraz Autora Poelitz; zaś z Polskiego na Niemieckie zdania obszerniejsze. Względnie Pisowni dyktowano wyimki z Autora Wilmsen, te łącznie z innymi deklamowano. — Dla wprawy w styl pisali Uczniowie Listy w różnych materyach.

KLASSA V. Z Grammatyki reszta prawideł Składni — Na Polskie przekładano Autora Poelitz niektóre wyimki z Poezyi i Prozy deklamowano. — Do przekładania z Polskiego na Niemieckie była Powieść *Kadur*, wyjęta z Tomu Vigo Dzieł Prozaicznych Krasickiego. — Na ćwiczenia w stylu zadawano Opisy Historyczne i Listy.

KLASSA V. Co do Poezyi i Prozy użyci zostali Autorowie Poelitz i Eschenburg; z pierwszego wyimki na Polskie przekładano, a niektóre deklamowano; z drugiego wstęp i rozdział Iwszy o *Umiejętnościach Filologicznych*, przez pytanie i odpowiedzi Loicznie rozebrano.

Z Polskiego na Niemieckie przełożono Mowę Stan: Potockiego mianą przy wyprawdzeniu ciała Adama Potockiego, zaś z Łacińskiego na Niemieckie przekładano Mowę Cycerona za Milonem. — Uczniowie ćwiczyli się w układaniu prośb do Władz w różnych materyach.

J E O G R A F I A.

KLASSA I. Pierwsze wiadomości Jeograficzne o kształcie Ziemi — Podział iéy Powierzchni — Wyłożenie w krótkości Polski terazniéjszey na Województwa podzielonéy — Granice, rzeki, i miasta znaczniéjsze — Okazane w ogóle inne Kraie Europeyskie i podział innych części świata. —

KLASSA II. Wyłożony Obrot Kuli Ziemskiéy i zależące od niego pory roku, klimata, przemiany dni i nocy — Potém okazany podział Polski na Obwody i Powiaty; w tych pło-dy handlowe i rękodzieła znaczniéjsze — Podział i prowincye Państw ościennych jako to: Cesarstwa Rossyjskiego, Austryackiego, Królestw: Pruskiego i Saskiego. —

KLASSA III. Okazywano w szczegółach granice dawnéy Polskiéy Miasta, Rzeki, Góry; — Daley było o Szwecyi z Norwegią — Danii — Szwaycaryi i Niemczech z Królestwami i Xięztwami w nich będącemi. —

KLASSA IV. Jeografia była o Anglii, Francyi, Włochach, Hiszpanii, Portugalii, Turcyi Europeyskiéy i Azyatyckiéy okazując ich Klimat, rzeki, Produkta Handel i Ludność. —

KLASSA V. O Kraiach znajdujących się w Azyi, Afryce Ameryce, i Australii z wyszczególnieniem iakie w tych częściach Świata do Mocarstw Europeyskich należą Kraie, lub Miasta.

HISTORIA Powszechna.

KLASSA II. Wskazany krótki Rys wiadomości od Stworzenia Świata do Narodzenia Chrystusa.—

KLASSA III. Wystawione dzieje Historyczne od Narodzenia Xstusa do czasów terazniejszych.—

KLASSA IV. Historia o Egipcyanach, Izraelitach, Fenicyanach, Assyryczykach, Babilończykach, Medach, Persach, Grekach, Macedonach i Rzymianach.—

KLASSA V. Ciąg dalszy zdarzeń od Xstusa aż do Odkrycia Ameryki.—

KLASSA VI. Historia od Odkrycia Ameryki aż do naszych czasów.—

HISTORIA POLSKA.

KLASSA II. Krótką daną wiadomość dziejów Narodowych od początku Polski do czasów Zygmunta Augusta.—

KLASSA III. Rys krótki dziejów od śmierci Zygmunta Augusta do czasu terazniejszego.

KLASSA IV. Wykład obszerniejszy dziejów od początku do Władysława Jagiellona.—

KLASSA V. Dzieje od Władysława Jagiellona do złożenia korony przez Jana Kazimierza.

KASSA VI. Zdarzenia od złożenia korony przez Jana Kazimierza aż do dni naszych.—

ARYTMETYKA i ALGIEBRA.

KLASSA I. Wprawiawszy Uczniów w pisanie, liczenie, i wymawianie iak naywiększych liczb, przystąpiono do czterech dzia-

fań Arytmetycznych na liczbach pojedynczych; a powyższemu miar liniowych i kwadratowych, Wag i Monety Krajowéy nauczone ich czterech działaniach na liczbach wielorakich, rozwiązywania łatwiejszych zagadnień, reguły trzech prostéy, oraz wynaydywania powierzchni kwadratów i prostokątów i objętości równoległoscianów, ato przez zadawanie stosownych zagadnień, które tak w Klasse iako prywatnie rozwiązywali.—

KLASSA II. Powtórzywszy Klasy poprzedzających wiadomości ukończono z Uczniami Ułomki zwyczajne i Dziesiętne zwykłym miar takichże: do czego stosowne zagadnienia dane ułatwiali.—

KLASSA III. Po powtórzeniu z Uczniami wiadomości poprzedniczych Arytmetycznych wyłożoną była obszerniey Nauka o Ułomkach Zwyczajnych i Dziesiętnych — Reguła trzech prosta, odwrotna pojedyncza i składowa — Reguła procentu i odtrącania onego — z Algiebrzy cztery działania na znakach ogólnych, zagadnienia stopnia pierwszego z jedną niewiadomą ilością —

KLASSA IV. Powtórzywszy ważniejsze wiadomości z Arytmetyki w Klassach niższych dawane, wyłożone było daléy przy stosowaniu reguły trzech do zamian pieniędzy miar i wag — Reguła trzech składowa i lancuchowa — Skrócenia Arytmetyczne — O monecie i iéy stopie — z Algiebrzy zaś okazano Teoryę równań stopnia pierwszego — Proporcya Arytmetyczną i Jeometryczną, tudzież wyciąganie pierwiastków kwadratowych —

KLASSA V. W niéy ukończono całą Arytmetykę: z Algiebrzy zaś okazywana była teorya równań stopnia drugiego — O Postępkach Arytmetycznych i Jeometrycznych — Teorya Logarytmów z użyciem ich praktycznym. Dla w prawy wynależli uczniowie Logarytmy liczb 3 i 7.

KLASSA VI. Pierwszy kurs Algiebrzy powtórzony, daléy był obszerniejszy wykład działani Algiebraicznych iako to: Dzie-

lenia ilości wielorakich — Wynaydowania największego wspólnego dzielnika, — Wyciąganie pierwiastku kwadratowego z ilości Algebraicznych — Wyciągania pierwiastku z innych potęg wyższych od stopnia drugiego — Podnoszenia ilości wielorakich do potęgi i o kombinacyach. —

GEOMETRYA.

KLASSA II. Z dzieła Elementarnego Lacroix ukończono trzy pierwsze rozdziały. —

KLASSA III. Powtórzywszy wiadomości z Jeometrii w Klasse drugiey dawane i tu wyłożono podług Lacroix rozdziały o wielokontach w ogólności, a szczególności o ich kątach — o Kółkach liniach prostych do niego stosujących się — O Kątach mających swe wierzchołki na okręgu, między okręgiem i za okręgiem koła.

KLASSA IV. Powtórzywszy Jeometrię w Klasse niższych słyszana, wyłożono Uczniom o powierzchni Wielokątów — O ich podobieństwie i proporcjonalności boków —

Dla przystosowania Teoryi do Praktyki wymierzono za pomocą stolika część miasta Łukowa z przyległemi polami przytém okazano użycie kątomierza —

KLASSA V. O Powierzchni Wielokątów w koło w pisanych i na niem opisanych — O Stosunku Okręgu do Srednicy — O Powierzchni Koła — Trygonometrya Prostokreślna — Użycie kątomierza na gruncie z wyrachowaniem powierzchni za pomocą wiadomości Trygonometrycznych.

KLASSA VI. Po przypomnieniu ważniejszych wiadomości z Planimetrii i Trygonometrii Prostokreślny wyłożoną mieli Uczniowie całą stereometrię z zastosowaniem do rozwiązywania zagadnień mających za cel wyrachowanie powierzchni i objętości wielościanów, — Ostrokregów — Walców — i Kuli. —

HISTORIA NATURALNA.

KLASSA I. Dawane były wyimki z téy Historji rzeczy najszybciej użyteczniejszych i najszkodliwszych z trzech podziałów głównych iestestw na ziemi się znajdujących.—

KLASSA II. Dawaną była z Jundziffa podług układu Linneusza o podziale zwierząt na sześć gromad— O podziale pierwszy na Rzędy rodzaie i gatunki z opisem iakie zwierzęta do téy gromady na siedm rzędów podzielonéy należą i czém się te rzędy między sobą różnią.

KLASSA III. Podług tegoż Autora wykładano o trzech gromadach to iest: drugiéy o Ptakach, trzeciéy o Płazach, czwartéy o Rybach z podziałem ich na rzędy rodzaie i t. d.

KLASSA IV. O Owadach i Robakach z uważaniem ich cech któremi się od siebie różnią i to w praktyce okazywano.—

KLASSA V. Dawana była Botanika Teoryą iéy na praktyce wspierając przeto rośliny w czasie przyzwoitym zebrane podług ich cech uważano właściwe nadając nazwiska. Te rośliny w zielnikach podług Klass chowano.

KLASSA VI. W téy Klassie Mineralogia, Oryktognozya, Geognozya była traktowaną z uważaniem ich Charakterów fizycznych, Chemicznych i Empyrycznych— Opis gatunków znaczniejszych Mineralów podług Wernera.—

F I Z Y K A.

KLASSA II. Po okazaniu różnicy między Fizyką Chimią i Historją Naturalną pożytków z wiadomości Fizyki wynikających rozbrane były powszechne ciała własności iakie w pierwszym Rozdziale Fizyki X. Bystrzyckiego są zawarte.—

KLASSA III. Ukończone są Fizyki tegoż Autora Rozdziały, I. O Działaniu Ciepłika, 2gi o Termometrach, 3ci o Elektryczności, 4ty o Stawianiu Konduktorów, 5ty o Magnetyzmie, 6ty o Galwanizmie z doświadczeniami iakie Fizycy w tym względzie czynili.—

KLASSA IV. Własności powietrza Atmosferycznego — Opis różnych Barometrów i sposób tychże robienia — Własności wody w trojakiem stanie uważanéy — Wykład różnych Pomp i sposoby ich urządzenia rozważane były. O Dragach i własnościach innych Machyn pojedynczych w stosunku dronga uważanych. —

KLASSA V. Wykład Machin złożonych — Teorya biegu, uderzania się ciał — Hidrostatyka — Hidráulika — użytek Areometrów, Hydrometrów i sposoby tychże robienia — Dochodzenie ciężkości ciał w różnych stanach uważanych — Wykład przyczyn wezbrania Morza, opadania i prądów morskich traktowane były.

KLASSA VI. Ciepłik gatunkowy — Optyka — Katoptryka — Dyoptryka — Rozbiór Światła — Teorya Elektryczności i materyi Magnetycznéy.

C H E M I A.

KLASSA VI. Wykład różnych działań i wyrazów w Chemii używanych Różnica własności ciał Fizycznych od Chemicznych — Rozbiór powietrza i wody — Teorya formowania kwasów, niedokwasów, podkwasów, lub nadkwasów. — Własności gazów — Przyczyny formowania się soli ziemnych, Alkalicznych, Metalicznych i użytek lub szkodę niektórych gatunków wskazano.

Kalligafią przez JP. Komorowskiego w pierwszych czterech Klassach dawana okażą Uczniowie.

Rysunki przez tegoż Nauczyciela okazywane były Uczniom wszystkich Klass sześciu, zaczawszy stopniową podług Klass od figur technicznych gospodarskich, aż do Architektury Cywilnéy, a Militarna w roku przyszłym na Kurs drugi w Klassie VI. dawana będzie. —

Wszystkie Nauki tu wyrażone szły podług planu przepisanego od Władzy Rządowéy.